

**Pesticide
Action
Network**
Netherlands

Teksten bestrijdingsmiddelen in verkiezingsprogramma's 2021

Kieswijzer bestrijdingsmiddelen ten behoeve van verkiezingen

Zes criteria zijn voor de beoordeling van de programma's toegepast. Scores per criterium 0 tot 3. Criteria zijn doelen op het gebied van:

1. het terugdringen van gif of gifvrij;
2. bescherming van bewoners bij landbouwpercelen die worden bespoten;
3. een gezonde bodem;
4. duurzame landbouw;
5. biologische landbouw;
6. de Europese Green Deal met als doelstelling 50% reductie van bestrijdingsmiddelen in 2030 en 25% biologische landbouw in 2030, of een andere concrete reductiedoelstelling.

Samenvatting

EU doelstelling Green Deal

Geen partij noemt Europese doelstelling 50% bestrijdingsmiddelenreductie uit Europese Green Deal.

Ranking

1. PvdD is het meest concreet.

PvdD: afscheid nemen teelten met hoog gifverbruik, per direct stoppen met lelieteelt, gangbare bollenteelt als geheel afbouwen, gebruik landbouwgif wordt snel en verplicht afgebouwd, spuitvrije zones bij oa woonhuizen, schoolpleinen ed.

2. Splinter (Femke van Kooten-Arissen): Het gifgebruik in de landbouw wordt teruggedrongen en natuurlijke vormen gewasbescherming worden gestimuleerd. Natuurinclusieve en duurzame tuin- en akkerbouw wordt leidend.

3. GL: wil naar een systeem waarin de landbouw gifvrij is. De landbouw stopt met het gif glyfosaat en bouwt het gebruik af van alle bestrijdingsmiddelen die schadelijk zijn voor het milieu.

4. D66: Als we weer leren deze bodembioïologie te benutten om robuuste gewassen te laten groeien, hebben we minder of geen chemie nodig. Huidige manier van landbouw gebruikt te veel bestrijdingsmiddelen. Bij de toelating van bestrijdingsmiddelen op Europees niveau moet meer aandacht komen voor milieuschade en de effecten van de stapeling van middelen. Nationaal dringen we de toepassing van bestrijdingsmiddelen zo veel mogelijk terug.

5. ChristenUnie wil minder gewasbeschermingsmiddelen. Om de chemische gewasbeschermingsmiddelen in ons oppervlaktewater en grondwater te verminderen, worden verplichtende afspraken gemaakt, bij voorkeur in Europa, zodat op dit gebied een gelijk speelveld ontstaat.

6. SP benoemt gifvrije landbouw en meer biologische bestrijding. In plaats van de intensivering en schaalvergroting ondersteunt de SP boeren die diervriendelijk en duurzaam produceren.

Pesticide Action Network Netherlands

Korte Elisabethstraat 6, 3511 JG Utrecht – pan.netherlands@gmail.com

7. PvdA verbiedt het gebruik van pesticiden die schadelijk zijn voor mens, milieu en ecosystemen, zoals neonicotinoïden, bevordert het gebruik van biologische bestrijdingsmiddelen en geeft steun aan boeren die overstappen op duurzamer landbouw.
8. 50plus: gebruik van kunstmest en gif in de landbouw en antibiotica in de veehouderij moet sterk verminderd worden.
9. VVD refereert aan (a) precisielandbouw waarbij boeren zowel mest als gewasbeschermingsmiddelen al nauwkeurig kunnen aanbrengen op de plekken waar dit ook daadwerkelijk van toegevoegde waarde is, waardoor er minder belasting is voor het milieu en aan (b) het effectief bestrijden van ziekten in gewassen met gewasbeschermingsmiddelen. Daarbij dienen gebruikte middelen veilig te zijn voor de volksgezondheid en de plant- en diergezondheid.
10. SGP gaat zeer uitgebreid in op bestrijdingsmiddelenbeleid. Voorstander van ruim en soepel bestrijdingsmiddelenbeleid.
11. Het CDA stelt dat toelatingsprocedures voor duurzame alternatieven voor bemesting en gewasbescherming vereenvoudigd en verkort worden.
12. FvD: heeft het niet over bestrijdingsmiddelen .
13. PVV: heeft het niet over bestrijdingsmiddelen .
14. LHK (Lijst Henk Krol) heeft het niet over bestrijdingsmiddelen.
15. Denk: heeft het niet over bestrijdingsmiddelen.

Teksten per partij

PvdD 4 zetels

<https://www.partijvoordedieren.nl/uploads/algemeen/Ontwerp-verkiezingsprogramma-Partij-voor-de-Dieren-Plan-B-Idealisme-is-het-nieuwe-realisme-Tweede-Kamerverkiezingen-2021.pdf>

H3 Landbouw en voedsel, p31.

Crit 1: P 35 Gezonde teelt op een gezonde bodem: De land- en tuinbouw worden **gifvrij**. Het gebruik van **landbouwgif wordt snel en verplicht afgebouwd**.

Crit 2: P38 Tussenstappen voor de landbouw: De gezondheid van omwonenden van akkeren tuinbouwbedrijven gaat voor op de economische belangen van de telers. **In de buurt van woonhuizen, schoolpleinen en andere plekken waar mensen wonen en werken en kinderen spelen mag niet meer met pesticiden worden gespoten. Deze spuitvrije zones** gaan ook gelden rond openbare wegen, fiets- en wandelpaden en rondom plekken waar dieren verblijven, zoals weilanden

Crit 6: pag 35 We gaan scherpere keuzes maken over het gebruik van onze landbouwgrond. We nemen afscheid van teelten die geen duurzaam doel dienen maar wel veel schade veroorzaken **door bijvoorbeeld hoog gifgebruik** en uitputting van de bodem. **We stoppen per direct met de lelieteelt en gaan de gangbare bollenteelt als geheel afbouwen**. De bodem krijgt de kans te herstellen en de telers worden geholpen bij het omschakelen naar duurzame teelten.

GL 14 zetels

<https://groenlinks.nl/sites/groenlinks/files/2020-10/Concept%20Verkiezingsprogramma%20GroenLinks.pdf>

Duurzame landbouw en goed eten

Crit 1: P22 GroenLinks wil naar een systeem waarin gezondheid van mensen en dieren het uitgangspunt is, schaalvergroting niet noodzakelijk is om te overleven, de rijkdom van de bodem behouden blijft voor toekomstige generaties, lokale productie en verkoop voorrang krijgen, boeren een betere onderhandelingspositie hebben tegenover supermarkten en **de landbouw gifvrij** is.

Crit 6: P23 We werken toe naar 25 procent biologische landbouw in Nederland in 2030. Dat doen we in lijn met de 'Farm to Fork' strategie van de Europese Commissie. We ontmoedigen het gebruik van krachtvoer uit

het buitenland en we maken de export van mest onmogelijk. **De landbouw stopt met het gif glyfosaat en bouwt het gebruik af van alle bestrijdingsmiddelen die schadelijk zijn voor het milieu.**

Splinter (Femke van Kooten-Arissen) 1 zetel

<https://www.splinterpolitiek.nl/programma2021/landbouw>

Crit 4:-Verduurzaming van de veehouderij is alleen mogelijk als de boer investeringen kan terugverdienen. Omschakelsubsidies naar een kleinschalige duurzame biologische kringlooplandbouw worden langer doorgezet. Dit is nodig om boeren de overstap succesvol te laten maken.

Crit 5: Natuurinclusieve en duurzame tuin- en akkerbouw wordt leidend. De overheid helpt tuinders en akkerbouwers met omschakelen naar bijvoorbeeld biologisch, permacultuur, agroforestry, regeneratieve en agro-ecologische systemen.

Crit 1: Het gifgebruik in de landbouw wordt teruggedrongen en natuurlijke vormen gewasbescherming worden gestimuleerd.

D66 19 zetels

<https://d66.nl/wp-content/uploads/2020/09/d66-concept-verkiezingsprogramma-2021-2025-een-nieuw-begin2.pdf>

Crit 1: We ontketenen een revolutie in de landbouw (pagina 72)

Boeren zorgen voor ons eten. Vaak zijn boerenbedrijven innovatieve bedrijven die het goede voorhebben met mens en dier. Maar we moeten ook eerlijk zijn: de huidige manier van landbouw in Nederland is onhoudbaar. Het gebruikt te veel grondstoffen als diervoer, **bestrijdingsmiddelen**, kunstmest en is desastreus voor de biodiversiteit.

Door hergebruik van grondstoffen en samen te werken met de natuur hoeven boeren bovendien minder kunstmest, antibiotica en **landbouwgif** in te kopen.

In de akkerbouw stimuleren we gemengde teelt en grotere rotaties van gewassen uit het Gemeenschappelijk Landbouwbudget. Dit zorgt voor meer biodiversiteit, geeft minder problemen met ziektes en minder gebruik van landbouwgif.

Crit 3: Landbouwbodems zitten vol leven. Als we weer leren deze bodembioïologie te benutten om robuuste gewassen te laten groeien, hebben we minder of **geen chemie nodig**. En het bespaart de boer ook nog geld als hij **geen bestrijdingsmiddelen** en kunstmest hoeft te kopen.

- We moderniseren Europese GMO-regelgeving om genbewerking (CRISPR-Cas)¹ mogelijk te maken. Deze revolutionaire nieuwe techniek kan zaden veel preciezer en sneller verbeteren.

Crit 1:- Bij de toelating van bestrijdingsmiddelen op Europees niveau moet meer aandacht komen voor milieuschade en de effecten van de stapeling van middelen. **Nationaal dringen we de toepassing van bestrijdingsmiddelen zo veel mogelijk terug.**

ChristenUnie 5 zetels

<https://insite.christenunie.nl/l/library/download/urn:uuid:284b3663-4f84-452b-8cf6-bb5c8fd53c92/concept+verkiezingsprogramma+2021-2025.pdf>

Crit 4: Paragraaf 4.4 Naar een kringlooplandbouw

Crit 1: (p 124): Minder gewasbeschermingsmiddelen. Om de chemische gewasbeschermingsmiddelen in ons oppervlaktewater en grondwater te verminderen, worden verplichtende afspraken gemaakt, bij voorkeur in Europa, zodat op dit gebied een gelijk speelveld ontstaat.

SP 14 zetels

Verkiezingsprogramma 2021

---

¹ Genbewerking Crisp-Cas wordt door PAN NL strijdig geacht met de principes van de biologische landbouw.

https://www.sp.nl/sites/default/files/verkiezingsprogramma_2021-2025.pdf

Zie hoofdstuk 8 (pag 24) Een schone wereld. “We stoppen met de bio-industrie. In plaats van de intensivering en schaalvergroting ondersteunen we boeren die diervriendelijk en duurzaam produceren. Minder transport over de hele wereld en meer lokale en regionale productie. Geen gevaarlijk landbouwgif, maar meer biologische bestrijding. En garanties voor de gezondheid van boeren, bewoners en dieren. De duurzame boer verdient ook een duurzaam inkomen.”.

PvdA 9 zetels

<https://www.pvda.nl/wp-content/uploads/2020/11/PvdA-2021-2025-Ons-plan-voor-een-eerlijker-en-fatsoenlijker-Nederland-Printversie.pdf>

Verbod gebruik pesticiden (p59)

We verbieden het gebruik van pesticiden die schadelijk zijn voor mens, milieu en ecosystemen, zoals neonicotinoïden en bevorderen het gebruik van biologische bestrijdingsmiddelen.

<https://www.pvda.nl/verkiezingen/verkiezingsprogramma/duurzaamheid/#landbouw-dierenwelzijn-en-voedsel>

5.4 Landbouw, dierenwelzijn en voedsel (p59).

We geven steun aan boeren die overstappen op duurzamer landbouw, zoals precisielandbouw², en investeren in een duurzame voedselvoorziening. Subsidies stimuleren diervriendelijke en klimaatneutrale landbouw, met een eerlijke opbrengst voor de boer.

50Plus 3 zetels

<https://50pluspartij.nl/verkiezingsprogramma-2021-2025#faqnoanchor>

Crit 1: Gebruik van kunstmest en gif in de landbouw en antibiotica in de veehouderij moet sterk verminderd worden.

VVD 32 zetels

<https://www.vvd.nl/content/uploads/2020/11/Verkiezingsprogramma-concept-VVD-2021-2025.pdf>

Pagina 87 Landbouw en Visserij

Crit 1: Zo kunnen boeren door middel van precisielandbouw³ zowel mest als gewasbeschermingsmiddelen al nauwkeurig aanbrengen op de plekken waar dit ook daadwerkelijk van toegevoegde waarde is, waardoor er minder belasting is voor het milieu.

Crit 4: Pagina 88 (Voedselproductie en volksgezondheid): Effectief bestrijden van ziekten in gewassen met gewasbeschermingsmiddelen. Gebruikte middelen dienen veilig te zijn voor de volksgezondheid en de plant- en diergezondheid.

SGP 3 zetels

<file:///C:/Users/maart/Downloads/Verkiezingsprogramma%20SGP%202021-2025.pdf>

Pagina 116, Hoofdstuk 11 Landbouw. De afgelopen decennia heeft de land- en tuinbouw ook op het gebied van het milieu veel gedaan: sinds 1990 is de emissie van CO2 met bijna twintig procent afgenomen, de ammoniakemissie en het antibioticagebruik met twee derde, en ook de milieubelasting door het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is sterk gedaald.

Pagina 117: De bodem staat centraal. We zijn minder afhankelijk van chemische gewasbeschermingsmiddelen, niet duurzame kunstmest en de import van sojaschroot. Boeren hebben de zorg voor

---

² De effecten van precisielandbouw zijn voor PAN NL niet duidelijk.

³ De effecten van precisielandbouw zijn voor PAN NL niet duidelijk.

dierenwelzijn en –gezondheid op orde en beperken schadelijke emissies.

Pagina 118: Belangrijk is ook dat er een landbouw- of voedselakkoord komt met afspraken tussen alle betrokken partijen, de boeren zelf, maar ook supermarkten en andere ketenpartijen, maatschappelijke organisaties en de overheid. Dat moet handelingsperspectief bieden voor de grote groep agrarische ondernemers die wel wil verduurzamen, maar niet weet hoe en onzeker is over hoe het betaald moet worden. Die afspraken en dit nationale beleid mogen niet doorkruist worden door een vergaande Europese Farm-to-Fork strategie.

Pagina 122: Paragraaf Gewasbescherming

De plantgezondheid staat onder druk omdat steeds minder gewasbeschermingsmiddelen gebruikt mogen worden. Door extremere weersomstandigheden neemt de ziektedruk echter toe en zijn gewassen kwetsbaarder. Steeds vaker moeten boeren en tuinders dan ook met lede ogen aanzien dat ziekten en plagen oprukken en gewassen aantasten. Inzet op het weerbaar maken van het teeltsysteem door goed bodembeheer, functionele agrobiodiversiteit en weerbare gewassen is daarom van belang, maar heeft tijd nodig. Goede gewasbescherming moet wel mogelijk blijven. Daarbij geldt: hoe meer effectieve middelen in de ‘medicijnkast’ staan, hoe verder boeren durven gaan met niet-chemische gewasbescherming.

844. Het Europese toelatingsbeleid moet op de schop. Er is bijvoorbeeld volstrekt onvoldoende aandacht voor de beschikbaarheid van voldoende middelen. Evenmin is er oog voor toepassingen met emissiebeperkende maatregelen en het belang van een breed middelenpakket als ‘medicijnkast’ om gewassen optimaal te kunnen beschermen. Het is hoog tijd voor een systeemtoelating, waarbij een breed middelenpakket beschikbaar blijft als sprake is van een weerbaar teeltsysteem waarin primair ingezet wordt op niet chemische gewasbescherming.

845. Als knelpunten in het middelenpakket niet voorkomen kunnen worden, moet Nederland, net als omringende landen, sneller vrijstellingen en ontheffingen verlenen voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Het kan bijvoorbeeld niet zo zijn dat boeren gedwongen worden hun bieten volvelds te bespuiten, omdat de milieuvriendelijkere zaadcoating niet meer mag.

846. Voor groene gewasbeschermingsmiddelen moet een eenvoudiger en snellere toelatingsprocedure gaan gelden.

847. Het Rijk moet investeren in praktijkonderzoek naar weerbare teeltsystemen en toepassing van functionele agrobiodiversiteit. Het vestigen van natuurlijke vijanden bij akkers moet worden gestimuleerd. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van een deel van het budget dat er is voor het Europees landbouwbeleid.

848. De overheid moet veredeling van weerbare rassen faciliteren door ruimte te geven voor nieuwe veredelings technieken, uitgezonderd technieken die soortgrenzen overschrijden.

CDA 19 zetels

https://d14uo0i7wmc99w.cloudfront.net/user_upload/CDaverkiezingsprogramma2021.pdf

Pagina 63: Een gezonde toekomst voor de landbouw en visserij

Pagina 65: Onze kennis over voedsel, water en duurzaamheid is van wereldklasse. Het Nationaal Groeifonds biedt ook voor de agrarische sector mogelijkheden voor investeringen in onderzoek en innovatie en de versterking van kansrijke clusters van bedrijven, kennisinstellingen en overheden in de agrofoodsector. Toelatingsprocedures voor duurzame alternatieven voor bemesting en gewasbescherming worden vereenvoudigd en verkort.

Denk 3 zetels

Verkiezingsprogramma: <https://www.bewegingdenk.nl/persbericht/>

Pagina 79: Stikstof en landbouw. Bestrijdingsmiddelen worden niet genoemd. Wel oproep tot schonere landbouw.

PVV 20 zetels

<https://www.pvv.nl/verkiezingsprogramma.html> Niets over bestrijdingsmiddelen.

LHK (Lijst Henk Krol) 1 zetel

<http://lijsthenkkrol.nl/we-zijn-zuinig-op-onze-aarde/> Niets over bestrijdingsmiddelen.

FVD 2 zetels

<https://www.fvd.nl/help-fvd-met-de-tk-campagne> . Niets over bestrijdingsmiddelen.